

مطالعه‌ی احصائوی تفاوت جنسیتی در استفاده از انترنت (محصلان پوهنځی کمپیوترساینس پوهنتون کابل)

پوهنوال امیرکروړ شهیدزی^۱، پوهندوی محمدشعیب زرین خیل^۲

^۱دپارتمنت کمپیوترساینس، پوهنځی کمپیوترساینس، پوهنتون کابل، کابل، افغانستان
^۲دپارتمنت سیستم‌های معلوماتی، پوهنځی کمپیوترساینس، پوهنتون کابل، کابل، افغانستان
ایمیل: shahidzay@gmail.com

چکیده

هدف این مطالعه پیدا کردن تفاوت جنسیتی در استفاده از انترنت توسط محصلین پوهنځی کمپیوترساینس پوهنتون کابل بود. در این تحقیق به تعداد (۲۰۰) نفر از میان تمامی محصلین پوهنځی با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌بندی انتخاب شدند و پرسش‌نامه‌یی با ۱۴ سؤال باگروپ یاد شده جهت جمع‌آوری دیتا شریک ساخته شد. در این تحقیق روش جمع‌آوری دیتا به شکل سیستماتیک صورت گرفته است. برنامه (SPSS) که یک وسیله‌ی معیاری به حساب می‌آید، بخاطر بررسی و تحلیل دیتا استفاده شد. در این پروسه از جمله‌ی ۲۰۰ نفر انتخاب شده به تعداد ۱۶۳ تن شرکت نموده و به سؤال‌ها پاسخ ارایه کردند. این تعداد اکثریت گروپ مورد نظر را تشکیل داده و در اعتباربخشی به ارقام جمع‌آوری شده کمک نمود. بعد از تحلیل و مطالعه دیتا نتیجه‌ی تحقیق در چهار مورد متمرکز گردید.

اصطلاحات کلیدی: برابری جنسیتی؛ استفاده از انترنت؛ پوهنځی کمپیوترساینس؛ پوهنتون کابل؛ افغانستان

A Statistical Study of Gender Differences in Internet Use (Students of Computer Science Faculty, Kabul University)

Associate Prof. Amir Kror Shahidzay¹, Asstt. Prof. Mohammad Shuaib Zarinkhail²

¹Department of Computer Science, Faculty of Computer Science, Kabul University,
Kabul, Afghanistan

²Department of Information Systems, Faculty of Computer Science, Kabul University,
Kabul, Afghanistan
Email: shahidzay@gmail.com

Abstract

This study's goal was to investigate if there was any gender difference in Internet usage among students of the Computer Science Faculty. Respondents (200) were chosen from the student population across the faculty using a stratified random sampling procedure. The study employed a descriptive survey research approach. The participants were given a 14-item questionnaire to fill out in order to collect the data. SPSS was used to analyze the data. According to the study, the majority of the respondents (163) had an Internet connection. The Internet was found to be gender-neutral in terms of accessibility. Gender disparities in Internet usage habits were statistically significant and were analyzed on news, sports, and social media sites.

Keywords: Gender Equality; Internet Use; Faculty of Computer Science; Kabul University; Afghanistan

مقدمه

با زیستن در عصر حاضر استفاده از تکنالوژی‌های اینترنتی در آموزش عالی برای ایجاد، ذخیره و انتشار اطلاعات و دانش اهمیت به‌سزایی پیدا کرده است. یکی از مهم‌ترین روندها در سیستم آموزشی امروز، ادغام تکنالوژی اینترنت در زمینه‌های آموزشی است (۱).

ایمیل، مرورگر وب، پروتوکول‌های انتقال فایل (FTP) و بازی‌های تعاملی بصری همگی از کاربردهای رایج اینترنت در محیط‌های آموزشی به‌شمار می‌روند (۲). محصلین از جهت آموزش موضوعات جدید از وب‌سایت‌هایی استفاده می‌کنند که با علایق و نیازهای خاص آن‌ها مطابقت داشته باشد (۲). هم‌چنان محصلین به اساس الگوهای به‌کارگیری و یا هم با دلایل مختلف دیگر از اینترنت استفاده می‌کنند.

تجارب و مطالعات نشان می‌دهد که استفاده از اینترنت جنسیتی است (۳). یعنی بافت‌ها و خصوصیت‌های مختص به جنسیت و نیز شرایط اجتماعی در استفاده از اینترنت رول مستقیم دارند. اینترنت همیشه در تسلط مردان بوده است. طبق یک مطالعه دیگر زنان به مقدار کم‌تری نسبت به مردان از اینترنت استفاده می‌کنند (۴). این مطالعه هم‌چنین نشان می‌دهد که مردان از اینترنت بیشتر برای اهداف تفریحی (بازی‌های آنلاین، موسیقی، دسترسی به اخبار و جستجوی اطلاعات) استفاده می‌کنند، در حالی که زنان ترجیح می‌دهند تا اینترنت را بخاطر برقراری ارتباط با خانواده و دوستان خود استفاده کنند (۵). محصلین پسر ترجیح می‌دهند که از اینترنت برای جمع‌آوری اطلاعات و لذت بردن استفاده کنند، ولی محصلین دختر ترجیح می‌دهند تا از اینترنت برای ایجاد ارتباط استفاده کنند. تامسون در سال (۲۰۰۰) ارتباط مستقیم بین جنسیت و پیام‌رسانی پیدا نمود، طوری که زنان بیشتر از مردان از اینترنت برای پیام‌رسانی استفاده می‌کنند.

هدف از تحقیقی که ما در زمینه فوق انجام دادیم همانا بررسی نحوه‌ی استفاده از اینترنت توسط محصلین ذکور و اناث در پوهنخی کمپیوترساینس پوهنتون کابل می‌باشد. موضوعات تفصیلی تحقیق بیشتر روی استفاده از اینترنت در موارد تحقیق (انجام کارهای صنفی و خانگی)، موسیقی، صحت، ارتباطات، سرگرمی و ورزش بود. کوشش شده است تا نتایج متوقعه‌ی این مطالعه معلومات لازم را به ذینفعان داشته باشد.

اهداف تحقیق

مقایسه استفاده از اینترنت برای مقاصد تحصیلی / تحقیقی توسط محصلین ذکور و اناث پوهنخی کمپیوترساینس پوهنتون کابل.

استفاده از انترنت با درنظرداشت تفاوت‌های جنسیتی (ذکور و اناث) در پوهنځی کمپیوترساینس پوهنتون کابل:

برای اهداف تفریحی؛

برای مقاصد ارتباطی؛

برای اهداف استفاده از شبکه‌های اجتماعی.

روش تحقیق

هدف اصلی این تحقیق بررسی تمایز استفاده از انترنت توسط محصلین پوهنځی کمپیوترساینس پوهنتون کابل به اساس جندر می‌باشد. در این تحقیق روش جمع‌آوری دیتا به شکل سیستماتیک صورت گرفته است و با استفاده از چنین روش در جمع‌آوری دیتای اصلی از یک نمونه بزرگ استفاده گردیده است.

شرکت‌کنندگان در این مطالعه در مجموع تعداد ۲۰۰ نفر در نظر گرفته شده بوند که از آن جمله به تعداد ۷۳ نفر از طبقه اناث و هم ۹۰ نفر از طبقه ذکور محصلین پوهنځی کمپیوترساینس پوهنتون کابل شرکت کرده و به سؤال‌نامه پاسخ ارایه کردند. پروسه نظرسنجی بخاطر گردآوری دیتا با استفاده از گوگل‌فورم به صورت آنلاین انجام شد. لینک فورم گوگل جهت جمع‌آوری نظریات همراه با یک پرسش‌نامه حاوی ۱۴ سؤال در مورد استفاده از انترنت در اختیار شرکت‌کنندگان گذاشته شد. برعلاوه سؤال‌های اختصاصی معلومات در مورد سن، جنسیت، سواد کمپیوتر، وب‌سایت‌های مورد علاقه و مدت زمان استفاده از انترنت شامل پرسش‌نامه بود.

پیشینه‌ی تحقیق

حدود هفت سال قبل تحقیق‌کننده‌ی در زمینه فوق در بررسی نگرش محصلین نسبت به تکنالوژی متوجه شد که مردان نظر به زنان به طور قابل توجهی نظریات مثبت نسبت به کمپیوتر دارند (۵). در یک مطالعه‌ی مشابهی که توسط همین گروپ تحقیقی انجام شده است، برعکس یافته‌های قبلی آن‌ها دریافتند که جنسیت هیچ تأثیری بر هیچ یک از عوامل نگرش محاسباتی آزمایش شده ندارد. بناءً با رشد تکنالوژی، زنان ممکن بتوانند مهارت‌های تکنالوژی را با سهولت بیشتری جذب کنند. گروپ تحقیقی مطالعه‌ی را در پوهنتون زراعت و تکنالوژی G B Pant در Pantnagar انجام دادند تا در مورد روند استفاده از انترنت توسط محصلین مقطع لیسانس معلومات جمع‌آوری و تحلیل نماید (۵). این مطالعه نشان داد که بیشتر محصلین (۸۵٫۷ فیصد) از انترنت استفاده می‌کنند و در این میان

محصّلین ذکور بیشتر از محصلین اناث از انترنت استفاده می‌کردند. با در نظر داشت یافته‌های فوق گفته می‌شود که طبقه اناث کم‌تر از طبقه ذکو از انترنت استفاده می‌کنند.

این درحالی است که اکثر محققان بر این باور اند که تمایز جنسیتی در استفاده از انترنت در گروه سنی پوهنتون به‌طور چشمگیری کاهش یافته است. برخی از تفاوت‌های در نگرش جنسیتی در موارد تکنالوژی، شدت استفاده از انترنت، برنامه‌های کاربردی آنلاین ترجیحی و تجربه در فضای مجازی وجود دارد. زمانی که مردان و زنان والدین می‌شوند، نقش‌های جنسیتی اغلب متمایزتر می‌شود (۲). به‌عنوان مثال، زنان به‌طور مستقیم از کودکان مراقبت می‌کنند و زمان بیشتری را با آنها می‌گذرانند. در نتیجه تخصیص نابرابر کار خانه و مراقبت از کودکان است. زنان در نهایت اکثر کارهای مربوط به مراقبت از کودکان را به دوش می‌گیرند و در نتیجه محدودیت‌های زمانی برای فعالیت‌های دیگر ایجاد می‌شود (۲). زنان با انجام دادن اکثر کارهای عاطفی در خانواده‌ها، مانند گوش دادن و دل‌داری دادن به کودکان، حمایت عاطفی از والدین و انجام کارهای برای ترمیم حفظ روابط در خانواده‌ها نقش اساسی دارند (۶).

در نتیجه، مردان و زنان به طرق مختلف تحت تأثیر نقش‌های جنسیتی خود قرار می‌گیرند. به‌عنوان مثال، زنان متوجه می‌شوند که استفاده آن‌ها از انترنت در خانه به‌دلیل نقش جنسیتی آن‌ها محدود است. وظایف مراقبت از کودک در خانه استفاده مادران از انترنت را بیش از پدران محدود می‌کند (۷). مردان و زنانی که در خانه بچه دارند، زمان کمتری را صرف تلفن، خواندن روزنامه، تماشای تلویزیون و حتی شرکت در رویدادهای فرهنگی و اجتماعی می‌کنند. نتایج تحقیقات قبلی نشان می‌دهد، زنانی که از کودکان مراقبت می‌کنند، زمان بسیار کمی برای استفاده از انترنت می‌داشته باشند.

دسته‌ای از محققین در مطالعه‌ی تحت عنوان «دسترسی و استفاده از انترنت توسط محصلین پوهنتون بوتسوانا» دسترسی به انترنت، استفاده و چالش‌های پیش روی محصلین پوهنتون را مورد تحقیق قرار دادند (۶). یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد که بسیاری کاربران از مزایای انترنت آگاه بوده اند؛ ولی بیشتر آن‌ها فاقد توانایی جستجوی لازم برای استفاده کامل از انترنت بودند. همین عامل باعث شده بود تا کاربران فوق از انترنت صرف برای سرگرمی، ورزش و اخبار استفاده نمایند.

در سال ۲۰۱۶ میلادی گروه دیگری از محققین مطالعه‌ی تحت عنوان «انترنت و استفاده از آن در پوهنخی‌های مهندسی پنجاب هند: یک مطالعه موردی» انجام دادند (۱). هدف این تحقیق بررسی نحوه‌ی استفاده از انترنت توسط استادان و محصلین در پوهنخی‌های مهندسی پنجاب بود. محققین به تجربه‌های کاربران و تعداد دفعات استفاده از انترنت، زمان صرف شده، محل استفاده، هدف، منابع و

خدمات مورد استفاده، مشکلاتی که کاربران با آن مواجه می‌شوند، مزایای اینترنت نسبت به اسناد سنتی و تأثیر آن بر پاسخ‌دهندگان را بررسی کردند. در میان مسایل دیگر مشکلات اصلی که کاربران با آن مواجه بودند، سرعت دسترسی به اینترنت، مشکل در دسترسی به اطلاعات مهم و حریم خصوصی را شامل می‌شد (۸). میزان استفاده از اینترنت در میان محصلین تحت تحقیق به دلیل عدم وجود استراتژی‌های جستجو برای مکان‌یابی اطلاعات کم بود. توصیه‌هایی برای داشتن آزمایشگاه کامپیوتر و یک سیستم پشتیبان برق قابل اعتماد از جمله ضروریات اولیه در نظر گرفته شود. هم‌چنین نویسنده پیشنهاد نموده است که سواد اینترنت و کامپیوتر در برنامه مطالعات عمومی اجباری پوهنتون (مضامین پوهنتون شمول) ادغام شود.

در یک مقاله تحقیقی دیگر تحت عنوان «استفاده از اینترنت توسط استادان و محصلین در پوهنځی‌های مهندسی ایالت‌های پنجاب، هاریانا و هیماچال پرادش هند: یک تجزیه و تحلیل»، استفاده از اینترنت توسط استادان و محصلین به بررسی گرفته شده و تلاش شد تا به سؤال ذیل پاسخ ارایه شود: آیا اینترنت می‌تواند جایگزین کتابخانه‌ها شود؟ نتیجه بررسی نشان داده است که قسمت اعظم کاربران، یعنی ۷۷٫۵ فیصد احساس می‌کنند که اینترنت نمی‌تواند جایگزین خدمات کتاب‌خانه شود. در حالی که تنها ۲۲٫۵ فیصد پاسخ مثبت داده و پیدا کردن اطلاعات مؤثر در اینترنت را نظر به کتاب‌خانه‌ها آسان می‌دانند (۱).

یافته‌ها

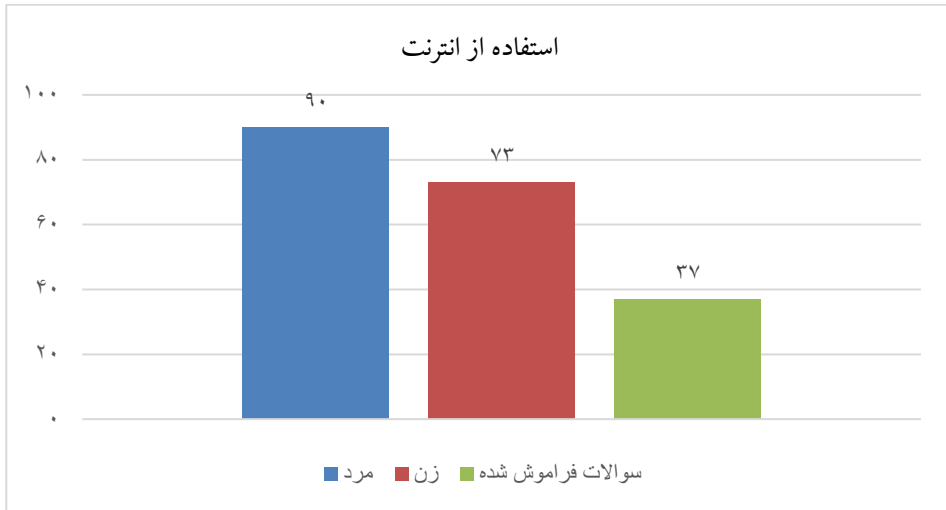
ارقام (دیتا) نظر سنجی جمع‌آوری شده و با استفاده از نرم‌افزار (SPSS) مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج به‌دست آمده بعد از تحلیل در چهار مورد تفاوت جنسیتی، زمان صرف شده استفاده از اینترنت، استفاده از اینترنت برای مقاصد پوهنتونی (تحصیلی) و وب‌سایت‌های بیشتر تماشا شده؛ مانند سایت‌های شبکه‌های اجتماعی طبقه‌بندی شده و در ذیل ارایه می‌شود.

دسترسی به اینترنت بر اساس جنسیت

جدول زیر نشان می‌دهد که در محیط مورد نظر (پوهنځی کامپیوترساینس پوهنتون کابل) تفاوت کمی بین جنسیت استفاده‌کنندگان از خدمات اینترنتی وجود دارد.

جدول ۱: استفاده محصلین ذکور و اناث از اینترنت

فیصدی	دفعات	مرد	صحت
۴۵	۹۰		
۳۶٫۵	۷۳	زن	
۸۱٫۵	۱۶۳	مجموعه	
۱۸٫۵	۳۷	سوالات فراموش شده	
۱۰۰	۲۰۰	مجموعه	

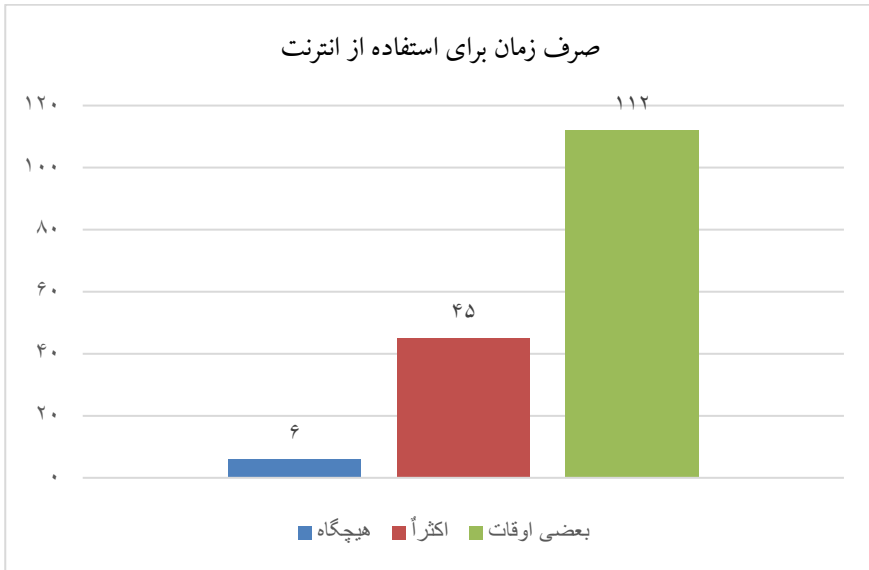
شکل ۱: چارت استفاده از اینترنت توسط محصلین ذکور و اناث

صرف زمان برای استفاده از اینترنت

جدول (۲) فیصدی محصلینی که اکثر وقت خود را با استفاده از اینترنت می‌گذرانند، نشان می‌دهد. به دلیل قیمت بالای اینترنت و نیز مشکلات عدم اتصال به اینترنت در کشور، این نتیجه یک امتیاز مثبت برای محصلین پوهنځی کمپیوترساینس به شمار می‌آید.

جدول ۲: صرف زمان برای استفاده از اینترنت

دفعات	فیصدی
هیچگاه	۳،۶۸
اکثراً	۲۷،۶
بعضی اوقات	۶۸،۷۱
مجموعه	۱۰۰

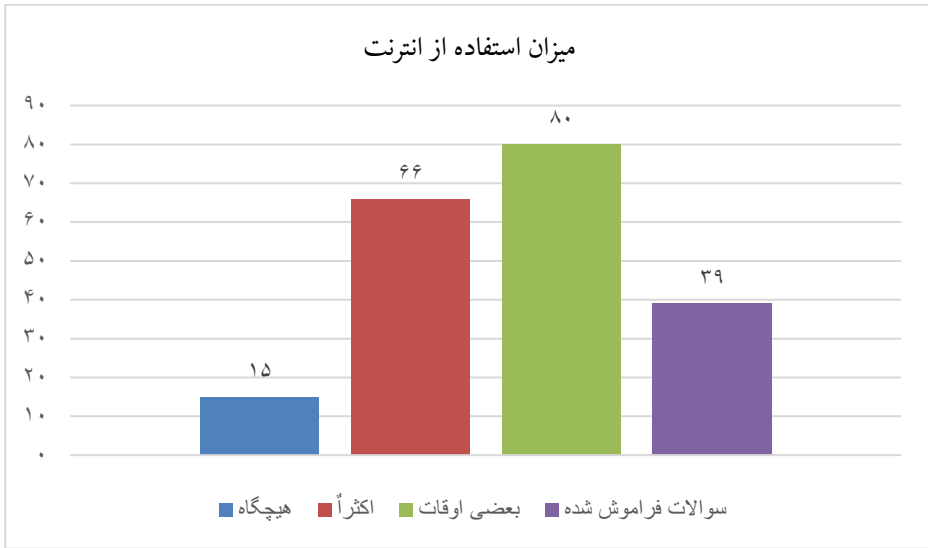
شکل ۲: چارت صرف زمان برای استفاده از انترنت

استفاده از انترنت برای اهداف پوهنتونی (تحصیلی)

جدول (۳) نشان می دهد که بیشتر وقت صرف شده ی محصلین در انترنت برای فعالیت های تحصیلی است، به این معنی که محصلین پوهنځی کمپیوترساینس پوهنتون کابل علاقه مند به جمع آوری دیتا و اطلاعات به صورت آنلاین هستند. این پروسه نشان می دهد که استفاده کنندگان به عوض بکارگیری طرق دستی جمع آوری معلومات از منابع فزیکي، از منابع انترنت به صورت آنلاین استفاده می کنند. این نکته یکی از نکات مثبت را نشان دهد.

جدول ۳: میزان استفاده از انترنت برای فعالیت های تحصیلی

	دفعات	فیصدي
صحت	هیچگاه	۷,۵
	اکثراً	۳۳
	بعضی اوقات	۴۰
	مجموعه	۸۰,۵
	سوالات فراموش شده	۱۹,۵
	مجموعه	۲۰۰

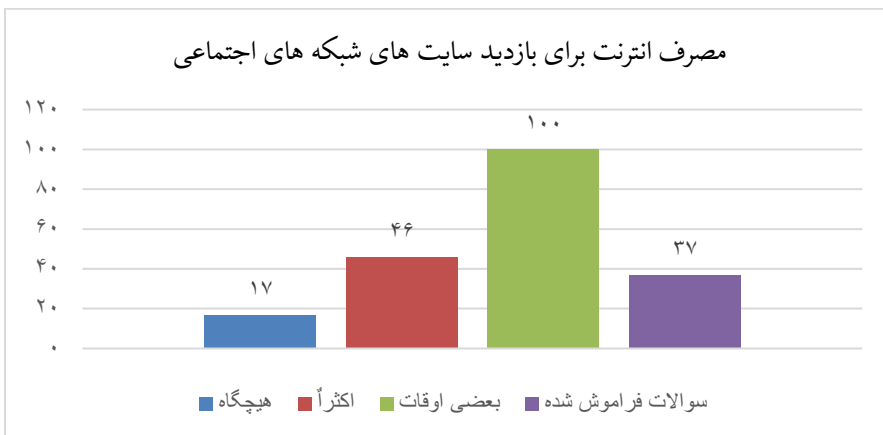
شکل ۳: چارت میزان استفاده از اینترنت برای فعالیت‌های تحصیلی

استفاده از اینترنت برای بازدید از شبکه‌های اجتماعی

جدول (۴) مصرف اینترنت برای بازدید از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی مانند فیسبوک، توییتر و غیره را نشان می‌دهد. فیصدی ارقام جمع‌آوری شده نشان می‌دهد که محصلین به تناسب استفاده از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی زمان بیشتری را برای انجام کارهای تحصیلی و آکادمیک صرف می‌کنند.

جدول ۴: مصرف اینترنت برای بازدید سایت‌های شبکه‌های اجتماعی توسط محصلین

	دفعات	فیصدی
هیچگاه	۱۷	۸,۵
اکثراً	۴۶	۲۳
بعضی اوقات	۱۰۰	۵۰
مجموعه	۱۶۳	۸۱,۵
سوالات فراموش شده	۳۷	۱۸,۵
مجموعه	۲۰۰	۱۰۰

شکل ۴: چارت مصرف انترنت برای بازدید سایت های شبکه های اجتماعی توسط محصلین

نتیجه گیری

هدف از این مطالعه بررسی وجود تمایز جنسیتی در استفاده از انترنت در بین محصلین در یک نهاد تحصیلی دولتی کشور بود. از نتایج به دست آمده به نظر می رسد که پوهنتون کابل دارای حضور انترنی بوده و محصلین می توانند به انترنت دسترسی داشته باشند. بنابراین، وقتی گفته می شود که بیشتر محصلین به انترنت دسترسی دارند، دقیق می باشد. یافته های تحقیق با توجه به سؤال اول که دسترسی به انترنت براساس جنسیت را نشان می دهد و در آن از جمله ی ۱۶۳ پاسخ معتبر ۹۰ پاسخ دهنده ی ذکور و ۷۳ پاسخ دهنده ی اناث هستند. این ارقام نشان می دهد که تفاوت کمی بین جنسیت استفاده از خدمات انترنی وجود داشته در کنار طبقه ذکور، طبقه اناث نیز از خدمات انترنت استفاده می کنند. یافته های سؤال دوم که در مورد صرف زمان استفاده از انترنت حدود ۲۷,۶ فیصد محصلین اکثر وقت خود را صرف استفاده از انترنت می کنند. به دلیل قیمت بالا و عدم اتصال به انترنت در افغانستان این نتیجه هنوز برای ما یک امتیاز مثبت تلقی می شود. در جدول سوم که در مورد استفاده از انترنت برای مقاصد پوهنتونی (تحصیلی) است، نشان داده می شود که بیشتر وقت صرف شده در انترنت برای فعالیت های آکادمیک بوده است. یعنی محصلین پوهنځی کمپیوترساینس پوهنتون کابل به عوض استفاده از حالت دستی (فزیکی) دسترسی به منابع اطلاعات، علاقه مند جمع آوری دیتا به صورت آنلاین هستند. این نیز یکی از نکات مثبت و قابل توجه نتیجه این تحقیق به شمار می آید. این مطالعه در قسمت اخیر نشان می دهد که میزان مصرف انترنت برای بازدید از سایت های شبکه های اجتماعی؛ مانند فیسبوک، توئیتر و غیره پایین بوده و تنها ۲۳ فیصد محصلین اکثر زمان استفاده از انترنت را در این بخش ها صرف می کنند. اگر دقت شود، به نظر می رسد که محصلین زمان بیشتری را در قسمت استفاده از انترنت صرف کارهای آکادمیک و تحصیلی شان می کنند.

- (1) Petrovic ZS,&PD. Student Preferences With Regards to the Use of Internet Content: Gender Differences. In Anthropologist. 2016; 24(2): p. 2,3.
- (2) Horvat J,OD,&MD. Gender differences in the Internet usage among postgraduate students.. 2011.
- (3) Shanmugam T,TS,&T. Gender Differences in Internet Usage among College Students: A Comparative Study. 2013.
- (4) Odell PM,KKO,SP,&DM. Internet use among female and male college students. Cyberpsychology and Behavior. 2000; 3(5): p. 855–862.
- (5) Campos-Castillo C. Revisiting the First-Level Digital Divide in the United States: Gender and Race/Ethnicity Patterns. Social Science Computer Review. 2015; 4(33): p. 423–439.
- (6) Sayaf AM,AMM,AMA,&ARWM. Information and communications technology used in higher education: An empirical study on digital learning as sustainability. Sustainability (Switzerland). 2021; 13(13).
- (7) Ono H,&ZM. Working Paper Series Gender and the Internet. 2002.
- (8) Associate Professor S. Gender Differences in Internet Usage among College Students: A Comparative Study. 2013.